

Sygn. akt: I C 920/21

WYROK

W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 21 lutego 2023 r.

Sąd Okręgowy w Olsztynie I Wydział Cywilny

w składzie: Przewodniczący: sędzia Juliusz Ciejek

Protokolant: sekretarz sądowy Anna Kosowska

po rozpoznaniu w dniu 24 stycznia 2023 r. w Olsztynie

na rozprawie

sprawy z powództwa **B. W. i S. W.**

przeciwko **P. W.**

o zobowiązanie do złożenia oświadczenia woli

I. zobowiązuje pozwaną P. W. do złożenia oświadczenia woli, mocą którego przeniesie ona na:

1) powódkę B. W. prawo własności nieruchomości w postaci;

a) lokalu mieszkalnego oznaczonego numerem (...), wraz z prawami związanymi z jego własnością, znajdującego się w budynku nr (...) przy ulicy (...) w M., dla którego Sąd Rejonowy w M. IV Wydział Ksiąg Wieczystych prowadzi księgę wieczystą numer (...),

b) lokalu mieszkalnego oznaczonego numerem (...), wraz z prawami związanymi z jego własnością, znajdującego się w budynku numer I B przy ulicy (...) w M., dla którego Sąd Rejonowy w M. IV Wydział Ksiąg Wieczystych prowadzi księgę wieczystą numer (...),

c) działki gruntu o numerze ewidencyjnym (...), o powierzchni 0,1124 ha, położonej w obrębie ewidencyjnym F., jednostce ewidencyjnej M., powiecie (...), województwie (...), dla której Sąd Rejonowy w M. IV Wydział Ksiąg Wieczystych prowadzi księgę wieczystą numer (...),

d) udziału wynoszącego 2/4 w działce gruntu o numerze ewidencyjnym (...) o powierzchni 0,0236 ha, położonej w obrębie ewidencyjnym F., jednostce ewidencyjnej M., powiecie (...), województwie (...), dla której Sąd Rejonowy w M. IV Wydział Ksiąg Wieczystych prowadzi księgę wieczystą numer (...),

2) powoda S. W. prawo własności nieruchomości w postaci lokalu użytkowego nr (...), wraz z prawami związanymi z jego własnością, znajdującego się w budynku nr (...) przy Placu (...) w M., dla którego Sąd Rejonowy w M. IV Wydział Ksiąg Wieczystych prowadzi księgę wieczystą numer (...),

II. w pozostałym zakresie powództwo oddała,

III. zasądza od pozwanej na rzecz powodów kwotę 600 (sześćset) zł z odsetkami ustawowymi za opóźnienie od dnia uprawomocnienia się wyroku do dnia zapłaty,

IV. zasądza od Skarbu Państwa – Sądu Okręgowego w Olsztynie na rzecz radcy prawnego R. C. kwotę 10.800 (dziesięć tysięcy osiemset) zł wraz z należną od tej kwoty stawką podatku VAT, tytułem wynagrodzenia za pomoc prawną udzieloną z urzędu,

V. nie obciąża pozwanej kosztami sądowymi.

Sygn. akt: I C 920/21

UZASADNIENIE

Powodowie B. W. i S. W. w pozwie z dnia 6 września 2021 r. wnieśli o zobowiązanie pozwanej ich córki P. W. do złożenia oświadczenia woli, mocą którego przeniesie ona na rzecz:

- powódki B. W. prawo własności:

e) lokalu mieszkalnego oznaczonego numerem (...), wraz z prawami związanymi z jego własnością, znajdującego się w budynku nr (...) przy ulicy (...) w M., dla którego Sąd Rejonowy w M. IV Wydział Ksiąg Wieczystych prowadzi księgę wieczystą numer (...),

f) lokalu mieszkalnego oznaczonego numerem (...), wraz z prawami związanymi z jego własnością, znajdującego się w budynku numer I B przy ulicy (...) w M., dla którego Sąd Rejonowy w M. IV Wydział Ksiąg Wieczystych prowadzi księgę wieczystą numer (...),

g) działki gruntu o numerze ewidencyjnym (...), o powierzchni 0,1124 ha, położonej w obrębie ewidencyjnym F., jednostce ewidencyjnej M., powiecie (...), województwie (...), dla której Sąd Rejonowy w M. IV Wydział Ksiąg Wieczystych prowadzi księgę wieczystą numer (...),

h) działki gruntu o numerze ewidencyjnym (...) o powierzchni 0,0236 ha, położonej w obrębie ewidencyjnym F., jednostce ewidencyjnej M., powiecie (...), województwie (...), dla której Sąd Rejonowy w M. IV Wydział Ksiąg Wieczystych prowadzi księgę wieczystą numer (...),

i) działki gruntu o numerze ewidencyjnym (...) o powierzchni 0,0236 ha, położonej w obrębie ewidencyjnym Miasto M., jednostce ewidencyjnej M., powiecie (...), województwie (...), dla której Sąd Rejonowy w M. IV Wydział Ksiąg Wieczystych prowadzi księgę wieczystą numer (...),

- powoda S. W.:

a) prawa własności nieruchomości w postaci lokalu użytkowego nr (...), wraz z prawami związanymi z jego własnością, znajdującego się w budynku nr (...) przy Placu (...) w M., dla którego Sąd Rejonowy w M. IV Wydział Ksiąg Wieczystych prowadzi księgę wieczystą numer (...),

w wykonaniu zobowiązania pozwanej do powrotnego przeniesienia własności wymienionych wyżej nieruchomości wskutek odwołania z powodu rażącej niewdzięczności darowizny dokonanej w dniu 15 maja 2013 r. aktem notarialnym sporządzonym w Kancelarii Notarialnej M. L. w M. za repertorium A (...), określając wartość przedmiotu sporu na 470.000 zł. Domagali się też zasądza od pozwanej na rzecz powodów kosztów procesu (k.4-6).

Pozwana wniosła o oddalenie powództwa i zasądzenia na jej rzecz kosztów procesu, w tym kosztów zastępstwa procesowego według norm przepisanych.

W uzasadnieniu podała, że powodowie darowali jej przedmiotowe nieruchomości w celu uniknięcia egzekucji komorniczej. Powód od lat nadużywał alkoholu i stosował wobec niej przemoc fizyczną i psychiczną. Pozwana na prośbę matki aby chronić ją przed ojcem wróciła z Irlandii do Polski. Powódka, zastraszana przez powoda nie potwierdzała ostatecznie tych okoliczności. Powód ubliżał pozwanej wielokrotnie ustnie i na piśmie. Pozwana popadła

w depresję. Obecnie wymaga wsparcia w samodzielnej egzystencji. Zamiast pomocy od powodów jest oskarżana przez nich bezpodstawnie o pijaństwo i narkomanię. Powodowie jej ubliżają i grożą (k. 169-172).

Sąd ustalił, co następuje:

Powodowie B. W. i S. W. aktem notarialnym sporządzonym w Kancelarii Notarialnej M. L. w M. za repertorium A (...) w dniu 15 maja 2013 r., darowali pozwanej córce P. W. należące do nich nieruchomości obejmujące dotąd własność:

powódki B. W.:

a) lokalu mieszkalnego oznaczonego numerem (...), wraz z prawami związanymi z jego własnością, znajdującego się w budynku nr (...) przy ulicy (...) w M., dla którego Sąd Rejonowy w M. IV Wydział Ksiąg Wieczystych prowadzi księgę wieczystą numer (...),

b) lokalu mieszkalnego oznaczonego numerem (...), wraz z prawami związanymi z jego własnością, znajdującego się w budynku numer I B przy ulicy (...) w M., dla którego Sąd Rejonowy w M. IV Wydział Ksiąg Wieczystych prowadzi księgę wieczystą numer (...),

c) działki gruntu o numerze ewidencyjnym (...), o powierzchni 0,1124 ha, położonej w obrębie ewidencyjnym F., jednostce ewidencyjnej M., powiecie (...), województwie (...), dla której Sąd Rejonowy w M. IV Wydział Ksiąg Wieczystych prowadzi księgę wieczystą numer (...),

d) wynoszący 2/4 udział w działce gruntu o numerze ewidencyjnym (...) o powierzchni 0,0236 ha, położonej w obrębie ewidencyjnym F., jednostce ewidencyjnej M., powiecie (...), województwie (...), dla której Sąd Rejonowy w M. IV Wydział Ksiąg Wieczystych prowadzi księgę wieczystą numer (...),

e) działkę gruntu o numerze ewidencyjnym (...) o powierzchni 0,0236 ha, położoną w obrębie ewidencyjnym Miasto M., jednostce ewidencyjnej M., powiecie (...), województwie (...), dla której Sąd Rejonowy w M. IV Wydział Ksiąg Wieczystych prowadzi księgę wieczystą numer (...),

- powoda S. W.:

prawa własności nieruchomości w postaci lokalu użytkowego nr (...), wraz z prawami związanymi z jego własnością, znajdującego się w budynku nr (...) przy Placu (...) w M., dla którego Sąd Rejonowy w M. IV Wydział Ksiąg Wieczystych prowadzi księgę wieczystą numer (...).

Powodem darowizny było rozpoznanie choroby onkologicznej powódki. Obawiając się, że po śmierci powód zwiąże się z inną kobietą, a pozwana zostanie bez majątku, namówiła powoda do przeniesienia majątku na córkę przebywającą wówczas w Irlandii w B., gdzie studiowała. Powód chciał, aby powódka uzyskała majątek, z którego będzie mogła się utrzymać. Córka udzieliła powodowi u notariusza dość szerokiego pełnomocnictwa do zarządzania tymi nieruchomościami. Dodatkowo powodowie kupili też powódce jeszcze przed dokonaniem darowizny mieszkanie w O. przy ul. (...) (nie było objęte żądaniem pozwu). To mieszkanie jest systematycznie zadłużane i dewastowane przez pozwaną. Pozwana cały czas zadłuża to mieszkanie i przesyła nam tylko wezwania do zapłaty, na którą to okoliczność składa kopię tego wezwania. Z biegiem czasu, zaczęły do powodów docierać informacje, że pozwana straciła kolejną pracę, że musi starać się o zasiłek dla bezrobotnych. Potem stwierdziła, że nie chce być już w Irlandii, że chce żeby ją stamtąd zabrać. Powodowie w związku z tym kupili jej bilet lotniczy, zapłacili za przewiezienie jej dobytku. Było to w marcu 2016 r. Powód, nie akceptując stylu życia pozwanej przestał córkę odwiedzać, przyjeżdżała do niej jego żona.

Podczas jednej z takich wizyt w dniu 25 marca 2016 r., okazało się, że pozwana pobiła powódkę, interweniowała Policja. Obie trafiły do szpitala. Pozwana została oskarżona o wywołanie obrażeń ciała zarówno powódki, jak i tej drugiej kobiety.

Pozwana wyrokiem Sądu Rejonowego w O. z dnia 23 czerwca 2017 r. w sprawie (...) została skazana na 1,5 roku pozbawienia wolności w zawieszeniu na 3 lata, za zadanie B. M. ciosu nożem w brzuch, powodując ranę kłutą brzucha uszkadzającą jelito cienkie, to jest przestępstwo z art. 157 § 1 k.k. i za pobicie powódki B. W. pięścią w głowę, powodując słuczenie głowy sińcami i głębokim otarciem naskórka to jest przestępstwo z art. 157 § 1 k.k. Wyrok ten został utrzymany w mocy wyrokiem Sądu Okręgowego w O. z dnia 25 października 2017 r.

Zdarzyło się tak również, w 2017 r. w którym córka pojawiła się przed mieszkaniem powodów w M., kopła w drzwi krzycząc " otwieraj skurwysynu, zajebię Cię". Cały czas występowały pod moim adresem, głównie trafiały w drodze elektronicznej, że wsadzi powoda do więzienia, że go zabije. Kierowane były również pod jego adresem wulgarne maile zawierające wyzwiska i pogróżki.

W samym tylko grudniu 2017 r. policja przyjeżdżała do powodów trzy razy w godzinach wieczornych, nocnych. Policjanci informowali, że ktoś z O. dzwonił z interwencją, prosząc, aby zobaczyć co się dzieje w mieszkaniu naszym w M.. Te interwencje nie były niczym uzasadnione. Powodowie byli przekonani, że to pozwana była autorem tych doniesień, celem uprzykrzenia im życia.

W maju 2018 r. pozwana przyjechała z jakimś mężczyzną pod nieobecność powoda do kancelarii w M.. Zastała tam powódkę. Zażądała od niej 1.000 zł na życie, grożąc, że zdemoluje biuro. Pozwana w obawie dała je te pieniądze. Pozwana jeszcze tego samego dnia złożyła na powoda w Prokuraturze w M. doniesienie, oskarżając go, że była przez niego bita od kiedy była w szkole podstawowej, że powód znęcał się nad nią i jej matką, że gwałcił żonę na jej oczach, że w domu odbywały się orgie.

W dniu 1 czerwca 2018 r. powodowie przebywali na działce letniskowej w miejscowości F.. Pozwana przyjechała tam ze swoim konkubentem P. S. i jeszcze jednym mężczyzną, pomimo braku zaproszenia i prośby powódki żeby tego nie robiła. Powódka obawiała się, że będzie się kłócić z ojcem. Gdy powód wrócił z przyjęcia, które odbywało się u sąsiada pozwana zaczęła go wyzywać. Powód kazał jej opuścić nieruchomość. Wobec jej oporu, powód wypchnął pozwaną za drzwi, ta przewrócił się i uderzyła w głowę. Mała podbite oko. Wezwała Policję. Policjanci zatrzymali konkubenta powódki. Pozwaną przewieziono do szpitala.

Proces powoda z doniesienia pozwanej zaczął się wiosną 2021 r. Powód został prawomocnie uniewinniony.

Powód uzyskał informacje, że nieruchomości w F. zostały objęte egzekucją z tytułu zobowiązań pozwanej. Pozwana nie pracowała. Nie opłacała należności za mieszkanie w O., w którym mieszkała. Zaległość z tego tytułu wynosiła na dzień 15 grudnia 2022 r. 14.110,94 zł. Zakłócała w nim porządek, dochodziło do interwencji Policji.

Zarówno pozwana jak i powodowie na przestrzeni lat nadużywali alkoholu. Powód był skazywany za prowadzenie pojazdu pod jego wpływem. Wielokrotnie strony ubliżały sobie nawzajem w korespondencji mailowej.

(dowód: przesłuchanie storn k. 421-423, zdjęcia k. 20, 293-294, korespondencja mailowa k. 27-59, 105-116, 194-213, 398-418, zeznania św. A. J. k.310-312, wyrok k. 184-185)

Działka gruntu o numerze ewidencyjnym (...) o powierzchni 0,0236 ha, położona w obrębie ewidencyjnym Miasto M., jednostce ewidencyjnej M., powiecie (...), województwie (...), dla której Sąd Rejonowy w M. IV Wydział Ksiąg Wieczystych prowadzi księgę wieczystą numer (...), nie jest własnością pozwanej. W dniu 18 marca 2020 r. została sprzedana na rzecz B. K..

(dowód: wydruki z ksiąg wieczystych, k. 324-375, znane z urzędu)

Aktem notarialnym z dnia 28 lipca 2021 r. powodowie złożyli oświadczenie o cofnięciu darowizny i wezwali pozwaną do zwrotu opisanych w pozwie nieruchomości. Pozwana nie stawiła się w wyznaczonym terminie celem przeniesienia na powodów własności nieruchomości.

(dowód: akt notarialny k. 17-18, 15-16, wezwanie k. 221)

Sąd zważył, co następuje:

Roszczenie powodów okazało się zasadne w przeważającej części i podlegało uwzględnieniu w zakresie nieruchomości przekazanych z pominięciem działki nr (...), która w chwili wytoczenia powództwa nie należała już do pozwanej i 2/4 udziału w działce (...), który nie był przedmiotem darowizny.

Zgodnie z art. 898 § 1 k.c. darczyńca może odwołać darowiznę nawet już wykonaną, jeżeli obdarowany dopuścił się względem niego rażącej niewdzięczności.

Niewłaściwe zachowanie obdarowanego, mieszczące się w znamionach rażącej niewdzięczności, uprawnia darczyńcę do odwołania darowizny nawet wówczas, gdy została już wykonana. Podstawą takiego rozwiązania jest akceptacja koncepcji, że osoba, która swoim zachowaniem rażąco narusza normy moralne w relacjach istniejących z osobą darczyńcy, nie powinna być w dalszym ciągu beneficjentem korzyści od niego otrzymywanej. Z uwagi na szczerobliwy charakter darowizny konieczne jest uwzględnienie pierwiastka moralnego w relacjach stron, a osoby, które otrzymały uprzednio od darczyńcy korzyść, zachowujące się następnie negatywnie względem niego i tym samym naruszające standardy moralne nie powinny uzyskiwać przysporzenia, gdyż byłoby to sprzeczne z powszechnym poczuciem sprawiedliwości (zob. wyr. SN z 30.10.2019 r., V CSK 210/19, L.).

Ustawa pozwala więc na odwołanie darowizny w każdym czasie z uwagi na negatywne zachowanie obdarowanego względem darczyńcy, bez względu na to, czy darowizna została już wykonana, czy nie. Także bowiem w wypadku darowizny wykonanej darczyńca może ją odwołać i pozbawić w ten sposób obdarowanego przysporzenia wynikającego z darowizny. W tym zakresie ustawa przewiduje w zasadzie jedną przesłankę: rażącą niewdzięczność obdarowanego względem darczyńcy (Z. Gawlik, w: A. Kidyba, Komentarz KC, t. 3, cz. 2, 2014, s. 1363).

Przepis art. 898 § 1 k.c. nie precyzuje pojęcia rażącej niewdzięczności i nie zawiera wskazówek, za pomocą których można byłoby sformułować jakieś generalne elementy tej niewdzięczności. W doktrynie i orzecznictwie zgodnie przyjmuje się, że pod pojęcie rażącej niewdzięczności podpada tylko takie zachowanie obdarowanego, polegające na działaniu lub zaniechaniu skierowanym bezpośrednio lub nawet pośrednio przeciwko darczyńcy, które, oceniając rzecz rozsądnie, musi być uznane za wysoce niewłaściwe i krzywdzące darczyńcę (wyr. SN z 7.5.2003 r., IV CKN 115/01, L.). O tym, czy zachodzi rażąca niewdzięczność, decydują więc okoliczności konkretnej sprawy. Nie ulega wątpliwości, że do takich zachowań należy zaliczyć popełnienie przestępstwa przeciwko darczyńcy, gdzie zachowanie obdarowanego cechować będzie znaczne nasilenie złej woli. W doktrynie wskazuje się też, że o rażącej niewdzięczności można mówić w wypadku odmowy pomocy w chorobie, rozpowszechniania uwłaczających informacji o darczyńcy, pobicia, znieważenia itp. Przesłanki odwołania darowizny na podstawie omawianej tu konstrukcji powinny być tak wykładane, by była to instytucja wyjątkowa, stosowana z równą ostrożnością co art. 5 k.c.. Darowizna nie może stanowić karty przetargowej w relacjach rodzinnych. Powstanie konfliktu nie może automatycznie prowadzić do odwołania skutków prawnych takiej czynności (wyr. SA w Szczecinie z 14.3.2018 r., I A Ca 918/17, L.). W orzecznictwie wyrażono w tym zakresie m.in. pogląd, że obiektywne istnienie przejawów niewdzięczności nie ma jeszcze właściwego znaczenia dla odwołania darowizny. Nie jest bowiem obojętna jej przyczyna, jako że dopiero poznanie tej przyczyny umożliwia sformułowanie właściwego osądu, czy i na ile zachowanie się obdarowanego może być uznane za nieusprawiedliwione. Pojęcie rażącej niewdzięczności zawarte w przepisie art. 898 § 1 k.c. wymaga zatem analizy motywów określonych zachowań obdarowanego, w tym zwłaszcza tego, czy zachowania te nie są powodowane, czy wręcz prowokowane przez darczyńców (wyr. SA w Białymstoku z 7.2.2018 r., I A Ca 753/17, L.; zob. także M. W., Odwołanie, s. 28 i n.).

W orzecznictwie wyrażono m.in. pogląd, że pod pojęcie rażącej niewdzięczności może podpadać jedynie taka czynność czy zaniechanie obdarowanego, które były skierowane przeciwko darczyńcy ze świadomością i w nieprzyjaznym zamiarze, nie zaś krzywdy niezamierzone, popełnione w uniesieniu czy rozdrażnieniu, wywołanym być może zachowaniem się czy działaniem samego darczyńcy. Nadto nie mogą to być czyny wymierzone przeciwko osobie

trzeciej, choćby pośrednio były przykre dla darczyńcy, chyba że w okolicznościach sprawy uzasadniona będzie ocena, że to godziło bezpośrednio także w darczyńcę. Chodzi tu przede wszystkim o popełnione przestępstwo przeciwko darczyńcy (zarówno przeciwko życiu, zdrowiu i czci, jak i przeciwko mieniu) oraz o naruszenie przez obdarowanego obowiązków wynikających ze stosunków osobistych łączących go z darczyńcą, jak np. odmowa udzielenia pomocy w chorobie mimo oczywistej możliwości. Czyny dowodzące niewdzięczności muszą świadczyć o znacznym nasileniu złej woli obdarowanego.

Wystąpienie przesłanki rażącej niewdzięczności nie czyni darowizny nieważnej (odwołanej) z mocy prawa. W takiej sytuacji powstaje prawo darczyńcy do odwołania darowizny, a ten może z niego skorzystać bądź nie. Takie oświadczenie darczyńcy o woli odwołania darowizny dopiero uruchamia cały mechanizm zwrotu przedmiotu odwołanej darowizny.

W sprawie faktem bezspornym jest skazanie pozwanej za pobicie powódki na karę pozbawienia wolności. W ocenie Sądu fakt ten jednoznacznie i dobitnie świadczy o popełnieniu przeciwko powódce ciężkiego przestępstwa przeciwko własnej matce – darczyńcy w 2016 r. Analiza treści kierowanej przez powódkę do matki korespondencji mailowej na przestrzeni lat aż do 2021 r. zawierająca obelgi, złorzeczenia, wulgarne wyzwiska i groźby świadczy dobitnie o konsekwentnym nasileniu złej woli, nienawiści do powódki i rażącym naruszeniu powinności jakie obciążają obdarowanego względem jego dobroczyńcy. Stwierdzenia typu „jesteś szmatą i zasłużyłaś na wszystko ściero” (k.31), jednoznacznie określają stosunek pozwanej do powódki.

Równie negatywny stosunek pozwana prezentuje w korespondencji kierowanej do powoda – swojego ojca. Wszczywanie przeciwko niemu postępowań w tym karnego, pod niepotwierdzonym zarzutem znęcania się nad nią przez lata, czego nie udało się jej wykazać przed sądem – powoda uniewinniono, wskazuje na jednoznaczny ładunek złej woli.

Pozwana nie stawiała się na rozprawę celem złożenia zeznań w charakterze strony pomimo prawidłowego wezwania i pouczenia o skutkach niestawiennictwa. Przyznany jej z urzędu pełnomocnik nie znał przyczyn jej nieobecności. Uniemożliwiła tym samym Sądowi ocenę przyczyn jej zachowań i uzyskanie dowodu, który mógłby przeciwważyć zeznaniom powodów. W tej sytuacji Sąd na podstawie art. 302 k.p.c. pominął dowód z jej przesłuchania. Twierdzenia pozwanej o rzekomym zamiarze chronienia matki przed brutalnością ojca nie zasługują na wiarę w kontekście czynów samej pozwanej przeciwko matce i kierowanej do niej korespondencji.

Nie sposób podważyć zeznań powodów co do zachowania pozwanej względem nich. Również zeznania świadków powołanych przez pozwaną nie podważają tych zeznań. Zeznania św. A. J. opisują zdarzenie na działce w F.. Nie był on świadkiem samego zdarzenia. Uczestniczył jako funkcjonariusz wezwany na interwencję już po zdarzeniu. Zebrany materiał dowodowy wskazuje na to, że powodowie nadużywali alkoholu tak jak i pozwana. M. kierowana przez powoda do córki zawierała wyzwiska i zwroty agresywne. Analiza tej korespondencji bez zeznań samej pozwanej, których ta odmówiła Sądowi, nie jest jednak w stanie przechylić szali na jej korzyść.

W tej sytuacji Sąd uznał, że zostały spełniona przesłanka skutecznego odwołania darowizny przez powodów w trybie art. 898 § 1 k.c.

Odwołujący darowiznę nie może tego dokonać w sposób dowolny. Powinien w tym celu dochować wymogu co do formy wskazanego w treści art. 900 KC (forma pisemna), jak też wskazać przyczynę odwołania darowizny (zob. uw. do art. 900). Forma pisemna jest w tym celu zastrzeżona dla celów dowodowych, jej niezachowanie nie powoduje nieważności oświadczenia o odwołaniu darowizny.

Oświadczenie powodów w formie aktu notarialnego czyni zadość formie prawem przewidzianej.

Darowizna nie może być odwołana po upływie roku od dnia, w którym uprawniony dowiedział się o niewdzięczności obdarowanego (zob. art. 899 § 3 k.c.). W razie gdy rażąco niewdzięczne zachowanie ma charakter ciągły (dotyczy to

zwłaszcza zaniechania), termin roczny należy liczyć od chwili, w której stan rażąco niewdzięcznego zachowania ustał (post. SN z 29.10.2019 r., IV CSK 256/19, L.).

Korespondencja pozwanej dołączona do pozwu wskazuje na dalsze konsekwentne naruszanie dóbr osobistych powodów. W tej sytuacji Sąd uznał, że został zachowany termin do skutecznego odwołania darowizny.

W doktrynie i orzecznictwie istnieje jednak spór, czy odwołanie darowizny powoduje skutki rzeczowe (uchw. SN z 17.10.1963 r., III CO 51/63, OSNCP 1964, Nr 9, poz. 170), czy wyłącznie obligacyjne (uchw. SN(7) z 7.1.1967 r., III CZP 32/66, OSNCP 1968, Nr 12, poz. 199). W świetle dominującego stanowiska odwołanie darowizny powoduje skutek wyłącznie obligacyjny (szerzej zob. M. Warciński, *Odwołanie*, s. 50 i n.).

W tej sytuacji powodowie mają prawo domagać się od pozwanej złożenia oświadczenia woli w trybie art. 64 k.c. w zw. z art. 1047 § 1 k.p.c.

Należy tu jednak podkreślić że obowiązek zwrotu przedmiotu darowizny może dotyczyć tylko tego co było przedmiotem darowizny i tego co jeszcze znajduje się we własności obdarowanej w momencie orzekania.

Powodowie domagali się od pozwanej przeniesienia zwrotnego całości działki (...) położonej w F.. Jak to wynika z aktu notarialnego z dnia 15 maja 2013 r. darowizną objęty był jedynie udział w tej działce wynoszący 1/2. W tej sytuacji obowiązkiem zwrotu nie mogła być objęta całość działki, a tylko jej udział wynoszący na obecny czas 2/4.

Na rozprawie w dniu 8 listopada 2022 r. Sąd zobowiązał powoda do przedłożenia odpisów wszystkich ksiąg wieczystych dotyczących nieruchomości objętych pozwem. Powód przedłożył żądane odpisy za wyjątkiem tego, który dotyczył działki nr (...). Jak ustalił to Sąd poprzez samodzielny wgląd do księgi wieczystej na stronie Ministerstwa Sprawiedliwości działka gruntu o numerze ewidencyjnym (...) o powierzchni 0,0236 ha, położona w obrębie ewidencyjnym Miasto M., jednostce ewidencyjnej M., powiecie (...), województwie (...), dla której Sąd Rejonowy w Mrągowie IV Wydział Ksiąg Wieczystych prowadzi księgę wieczystą numer (...), nie jest własnością pozwanej. W dniu 18 marca 2020 r. została sprzedana na rzecz B. K..

Powód najwyraźniej zdawał sobie sprawę z tego że nieruchomość została sprzedana jeszcze przed wytoczeniem powództwa. Nie cofną jednak pozwu w tym zakresie i nie zmienił powództwa.

W tej sytuacji Sąd uwzględniając żądanie pozwu we wskazanej w wyroku części, na podstawie art. 898 § 1, art. 64 k.c. w zw. z art. 1047 § 1 k.p.c., **orzekł jak w punkcie I sentencji wyroku.**

Oddalono powództwo jako bezzasadne, co do połowy działki nr (...), która nie była przedmiotem darowizny i działki nr (...), która w chwili wytoczenia powództwa nie należała już do pozwanej, **o czym Sąd orzekł jak w punkcie II sentencji wyroku.**

O kosztach orzeczono na podstawie art. 100 k.p.c. poprzez obciążanie pozwanej obowiązkiem ich zwrotu na rzecz powodów w całości, z uwagi na przegranie procesu w przeważającej części.

Koszty procesu po stronie powodów obejmowały uiszczoną opłatę od pozwu w kwocie 600 zł. Z tego względu Sąd zasądził od pozwanej na rzecz powodów kwotę 600 zł, **o czym orzekł jak w punkcie III sentencji wyroku.**

O odsetkach od zasądzonych kosztów procesu Sąd orzekł na podstawie art. 98 § 1¹ k.p.c.

O wynagrodzeniu pełnomocnika pozwanej ustanowionego z urzędu orzeczono na podstawie § 2 pkt 7 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 22 października 2015 r. w sprawie opłat za czynności radców prawnych. Opłata za czynności radcy prawnego w sprawie o wartości przedmiotu sporu 470.000 zł wynosi 10.800 zł, **o czym Sąd orzekł w punkcie IV sentencji wyroku.**

O odstąpieniu od obciążania pozwanej kosztami sądowymi orzeczona na podstawie art. 113 ust. 4 ustawy o kosztach sądowych w sprawach cywilnych. Sąd uzna, że w sytuacji pozbawienia pozwanej majątku, w jej sytuacji osobistej i zawodowej nie istnieje perspektywa skutecznego ściągnięcia tych kosztów, **o czym orzeczono w pkt. V wyroku.**